

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЙ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ ПІДГОТОВКОЮ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Представлено класифікацію функцій управління компетентнісно орієнтованою професійною підготовкою майбутніх викладачів вищої школи. Обґрунтовано виділення в їх складі функцій управлінського циклу та соціально-психологічних функцій. Проаналізовано особливості реалізації функцій управлінського циклу компетентнісно орієнтованого управління: інформаційної, планово-прогностичної, організаційно-координаційної та контрольньо-коригувальної.

Ключові слова: професійна підготовка, компетентнісно орієнтоване управління, функції компетентнісно орієнтованого управління.

Постановка проблеми

Вступ. Аналіз сучасних психолого-педагогічних джерел виявив очевидну недостатність розробленості теоретичних і практичних основ управління формуванням професійної компетентності майбутніх викладачів вищої школи, здатного забезпечити високу ступінь концентрації зусиль у їхній підготовці на засадах компетентнісного підходу. У зв'язку з цим, актуальності набуває висвітлення наукових основ компетентнісно орієнтованого управління підготовкою майбутніх викладачів ВНЗ, важливим етапом розроблення яких є виокремлення його функцій.

Виокремлення функцій управління формуванням професійної компетентності майбутніх викладачів вищої школи на засадах компетентнісного підходу здійснювалося нами на основі опори на основні етапи завершеного управлінського циклу, що представлено в науково-педагогічній літературі й управлінській практиці.

Узагальнення характеристик управлінських функцій привело до висновку про доцільність об'єднання функцій управління компетентнісно орієнтованою професійною підготовкою майбутніх викладачів вищої школи у дві групи: функції управлінського циклу та соціально-психологічні функції.

До функцій управлінського циклу належать ті, які розкривають зміст діяльності на основних етапах управління (планування, організація, контроль, коригування). Це планово-прогностична, організаційно-координаційна, контрольньо-коригувальна функції. Саме ці функції мають забезпечити реалізацію принципів управління, які є основою підвищення ефективності компетентнісно орієнтованого управління.

Наскрізною, спільною для кожного з етапів управлінського циклу є інформаційна функція управління. Це зумовлено визначальною роллю інформації у здійсненні управлінської діяльності, а саме: достатність і надійність інформації на всіх етапах управлінського циклу є необхідною умовою якісного управління.

Соціально-психологічні функції, які зумовлені необхідністю врахування соціально-психологічних аспектів управління, спрямовані на мотивацію, розвиток педагогічної творчості, надання дійової допомоги працівникам колективу. До їх складу нами віднесено мотиваційно-стимулювальну та фасилітативну.

Мета статті полягає в аналізі сутності функцій управлінського циклу компетентнісно орієнтованого управління: інформаційної, планово-прогностичної, організаційно-координаційної та контрольньо-коригувальної.

Виклад основного матеріалу

Інформаційна функція компетентнісно орієнтованого управління професійною підготовкою майбутніх викладачів вищої школи спрямована на виявлення стану й

аналіз сформованості професійної компетентності майбутніх викладачів вищої школи у процесі їхнього навчання у ВНЗ, доведення відповідної інформації до відома всіх учасників освітньої діяльності. Ця функція обслуговує всі чотири рівні управління формуванням професійної компетентності студентів: перший рівень — адміністрація ВНЗ (ректор, проректори, вчена рада як колективний орган управління ВНЗ); другий рівень — адміністрація Інституту (директор, заступники директора, вчена рада як колективний орган управління Інституту); третій рівень — викладачі, куратори груп; четвертий рівень — органи студентського самоврядування.

Обов'язковими вимогами до інформації щодо сформованості професійної компетентності майбутніх викладачів вищої школи є її простота — інформація має бути адекватною можливості її сприйняття на кожному з рівнів управління; наочність — форма подачі інформації має носити структурований характер; однозначність — отримані дані мають розумітися всіма учасниками освітньої діяльності однаково; систематичність — інформація щодо стану сформованості професійної компетентності майбутніх викладачів вищої школи має надходити оперативно та систематично; достовірність — інформація має спиратися на науково обґрунтований механізм її вимірювання.

В управлінні закладом освіти, зокрема і вищим, використовуються зовнішні та внутрішні інформаційні потоки. Зовнішні потоки утворює інформація, джерела якої знаходяться поза межами вищого навчального закладу. Зміст зовнішньої інформації суттєво впливає на ефективність управління формуванням професійної компетентності майбутніх викладачів вищої школи. До зовнішньої інформації під час здійснення професійної підготовки майбутніх викладачів вищої школи належать дані щодо загальної політичної, соціально-економічної та культурної ситуації в країні та за її межами; нормативно-правові документи державного та регіонального рівнів, що стосуються вищої освіти; інформаційно-методичні матеріали, що сприяють удосконаленню діяльності вищого навчального закладу за напрямками його діяльності. Основними видами зовнішньої інформації вищого навчального закладу є такі: Національна доктрина розвитку освіти [1], Закон України «Про вищу освіту» [2], накази МОНСМУ, постанови КМ України щодо переліку спеціальностей, галузеві стандарти вищої освіти.

Внутрішні інформаційні потоки утворює інформація, що виникає і циркулює у самому вищому навчальному закладі. Специфіка управління професійною підготовкою майбутніх фахівців зумовлює джерела, періодичність надходження й аналізу внутрішньої інформації. Внутрішню інформацію доцільно поділяти на стратегічну, тактичну й оперативну [3].

До стратегічної інформації належать Концепція розвитку вищого навчального закладу, довгострокові проекти та перспективні плани за окремими напрямками, які розраховані на термін понад три роки, до тактичної — річні плани роботи вищого навчального закладу та його структурних підрозділів, щосеместрова інформація щодо результатів професійної підготовки майбутніх фахівців. Оперативна інформація є основою щоденної роботи суб'єктів управління, вона також відображає поточні завдання та стан їх виконання за тиждень та/або місяць. Необхідною умовою ефективності управління є оперативний аналіз значущих змін навколишнього середовища, які можуть суттєво вплинути на діяльність вищого навчального закладу.

Реалізація інформаційної функції управління дає змогу вчасно бачити відхилення й зміни в часі параметрів управління формуванням професійної компетентності майбутніх викладачів вищої школи, відслідковувати відповідні тенденції та закономірності. Науково обґрунтованим механізмом для вимірювання параметрів процесу управління є використання кваліметричних факторно-критеріальних моделей, які допомагають кількісно оцінити якість соціальних явищ, зокрема, і якість компетентнісно орієнтованого управління.